

Пузирьов М.С.

Академія Державної пенітенціарної служби

Сокоринський Ю.В.

Академія Державної пенітенціарної служби

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ ПОБУДОВИ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

У статті наголошено, що пенітенціарна система, що складається із сукупності органів і установ виконання покарань, належить до числа соціальних систем, у рамках яких найбільш чітко проявляється взаємозв'язок категорій «небезпека» і «безпека». За результатами проведеного дослідження запропоновано теоретичну модель побудови пенітенціарної безпеки в Україні з урахуванням закордонного досвіду. Зокрема, виділено такі компоненти: 1) забезпечення належної кримінально-правової охорони інтересів пенітенціарної системи, у межах чого запропоновано доповнити перелік обставин, які обтяжують покарання (частина 1 статті 67 Кримінального кодексу України), такою, як «вчинення злочину під час відбування покарання»; 2) організація пенітенціарного процесу на основі більш широкого застосування принципу диференціації, зокрема створення окремих установ виконання покарання у виді довічного позбавлення волі; 3) модернізація підходів до ізоляції засуджених до найбільш суворих видів покарань, як-от засуджених до тривалих строків позбавлення волі або довічно; 4) урахування відмінних рис закордонного досвіду в частині реалізації принципу роздільного тримання деяких категорій засуджених (зокрема, неповнолітніх і жінок); 5) поступове впровадження у практику виконання покарань, пов'язаних із позбавленням волі, в Україні таких прогресивних інститутів пенітенціарних систем закордонних країн, як одиночне тримання засуджених у нічний час і створення поліфункціональних (універсальних) установ виконання покарань. Зроблено висновок, що послідовна реалізація зазначених компонентів дозволить не тільки наблизити порядок і умови виконання та відбування покарань до міжнародних стандартів, а й забезпечити баланс інтересів засуджених, пенітенціарного персоналу, держави і суспільства загалом, безпека яких є єдиним інституціональним комплексом, що виникає у зв'язку з реалізацією різних стадій кримінально-виконавчого процесу.

Ключові слова: теоретична модель, пенітенціарна безпека, зарубіжний досвід, засуджені, пенітенціарний персонал.

Постановка проблеми. Пенітенціарна система, що складається із сукупності органів і установ виконання покарань, належить до числа соціальних систем, у рамках яких найбільш чітко проявляється взаємозв'язок категорій «небезпека» і «безпека». У широкому розумінні безпекою є або відсутність небезпеки, або захист від потенційної небезпеки. У вузькому розумінні безпеку прийнято розглядати в одному із зазначених аспектів.

Зважаючи на специфіку функціонування інститутів пенітенціарної системи, дане соціальне утворення за своєю природою є потенційним «осередком небезпеки». Якщо розглядати даний аспект вужче, то до системи пенітенціарних небезпек варто віднести такі об'єктивні і суб'єктивні процеси, викликані діалектикою двоєдиного процесу виконання і відбування покарань, як:

– зумовлене імперативним методом правового регулювання протистояння двох соціальних підсистем: системи суб'єктів виконання покарань (в особі пенітенціарного персоналу) і системи суб'єктів відбування покарань (представленої засудженими до різних видів покарань). Водночас вказане протистояння часто проявляється за рамками режиму законності;

– насильство серед засуджених, персоналу і в різних варіаціях взаємодія таких категорій;

– стратифікацію засуджених у межах негласних норм кримінальної (тюремної) субкультури, яка здатна викликати такі латентні форми насильства, як психологічне, економічне, сексуальне;

– пенітенціарну злочинність, «вінець» якої в контексті пенітенціарної небезпеки становить насильницька злочинність у місцях несвободи;

– різні форми зловживань персоналу установ виконання покарань щодо засуджених, що проявляється в усіх чотирьох формах пенітенціарного насильства – фізичному, психологічному, економічному, сексуальному;

– ненасильницькі протиправні дії пенітенціарного персоналу, часто пов'язані з корупцією, наслідком чого є різні види латентних як пенітенціарних, так і постпенітенціарних загроз для пенітенціарної системи, а також суспільства і держави загалом. У такому разі локальна небезпека (рівень установи виконання покарань) переростає в галузеву (рівень пенітенціарної системи), а далі – у національну (загальнодержавний рівень) у результаті впливу на стан, динаміку, тенденції та структуру рецидивної (постпенітенціарної) злочинності.

Поряд із якісною характеристикою, відзначається і кількісна характеристика в частині аналізу криминогенного складу засуджених до позбавлення волі (станом на 1 січня 2020 р.), який представлений такими показниками: 5 153 особи засуджені на строк понад 10 років; 6 555 осіб – за умисне вбивство; 2 862 особи – за нанесення умисного тяжкого тілесного ушкодження; 6 989 осіб – за розбій та грабїж; 11 797 осіб – за крадіжку; 629 осіб – за звалтування; 12 осіб – за злочини проти основ національної безпеки [1].

У таких умовах відбування покарання за злочини переважно насильницької спрямованості створюються як якісні, так і кількісні передумови виникнення потенційних пенітенціарних небезпек, на захист від яких і спрямована пенітенціарна безпека як комплексна категорія.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-прикладні дослідження, у яких різною мірою порушувалися проблеми гарантування пенітенціарної безпеки і пропонувалися шляхи їх вирішення, проводили вітчизняні та закордонні вчені, а саме: О.М. Бандурка, І.Г. Богатирьов, О.М. Гумін, Т.А. Денисова, О.М. Джу́жа, Б.Б. Казак, В.В. Коваленко, І.О. Колб, О.Г. Колб, І.М. Копотун, О.Г. Крикушенко, О.М. Литвинов, Ю.В. Орел, Р.М. Підвисоцький, Г.С. Саркісов, В.П. Севостьянов, А.Б. Скаков, О.В. Старков, Е.Г. Стоматов, Г.Ф. Хохряков, В.Б. Шабанов, В.В. Шаблістий, В.Є. Южанін та ін. Водночас варто зазначити, що закордонний досвід гарантування пенітенціарної безпеки вивчено недостатньо, що не дозволяє повною мірою сформулювати національну модель такої безпеки з урахуванням прогресивних закордонних підходів.

Постановка завдання. Мета статті полягає у формулюванні теоретичної моделі побудови

пенітенціарної безпеки в Україні з урахуванням закордонного досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток України як правової держави, головним завданням якої є захист прав і свобод людини, потребує докорінної зміни пріоритетів діяльності установ виконання покарань, насамперед гуманізації та узгодження умов тримання з міжнародними та європейськими правилами поведіння із засудженими. Водночас в умовах стабільного протягом останніх 10 років (2010–2019 рр.) рівня злочинності в місцях несвободи України в розрахунку на 1 тис. засуджених та осіб, узятих під варту, актуалізується проблема гарантування пенітенціарної безпеки.

Варто зазначити, що в галузевій правовій науці пенітенціарна безпека розглядається у триєдиному контексті – щодо особи, суспільства, держави [2; 3, с. 5; 4, с. 4–10; 5]. Про обґрунтованість такої думки свідчить факт, що такої позиції, але в контексті захисту інтересів, дотримується український законодавець, коли визначає в ч. 1 ст. 1 Кримінально-виконавчого кодексу (далі – КВК) України, що кримінально-виконавче законодавство України регламентує порядок і умови виконання та відбування кримінальних покарань *із метою захисту інтересів особи, суспільства і держави* шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами, а також запобігання тортурам і нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими (курсив наш – М. П., Ю. С.) [6].

Також питання гарантування пенітенціарної безпеки зачіпаються і в Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 654-р) [7].

Окрім позитивної вітчизняної практики, резерви до вдосконалення даного напрямку лежать у вивченні закордонного досвіду гарантування безпеки осіб, які тримаються в пенітенціарних установах.

За результатами проведеного дослідження нами сформульовано низку компонентів теоретичної моделі побудови пенітенціарної безпеки в Україні з урахуванням закордонного досвіду.

1. Першим компонентом ми вважаємо забезпечення належної кримінально-правової охорони інтересів пенітенціарної системи, від ефективного функціонування якої залежить безпека суб'єктів

як виконання, так і відбування покарань. Тут звернемо увагу на такий актуальний момент.

Так, у практиці призначення покарань особам, які вчинили злочини під час відбування покарання, крім призначення нового покарання за сукупністю вироків, мають місце випадки, коли неможливо врахувати дану обставину як таку, що обтяжує кримінальну відповідальність. Тут зазначимо, що п. 1 ч. 1 ст. 67 Кримінального кодексу (далі – КК) України обставинами, які обтяжують покарання, називає тільки повторність та рецидив [8], упускає водночас сукупність злочинів.

Тому, спираючись на дослідження професора І.М. Копотуна [9, с. 124–125], зазначимо, що поіменованим ученим було слушно акцентовано увагу на упушенні українського законодавця під час формулювання норм КК у частині відсутності «кримінально-правової реакції» на певні випадки множинності злочинів, що вчиняються засудженими. Водночас і у кримінально-правовій літературі, і в керівних роз'ясненнях вищої судової інстанції стверджується, що множинність злочинів має значно вищий рівень суспільної небезпеки порівняно з одиничним злочиним.

У даному разі йдеться про непередбачене законодавством поєднання необережних і умисних злочинів, форми яких можуть набувати злочини, що вчиняються засудженими, у реальній дійсності.

Змоделюємо таку ситуацію. У випадку, коли, наприклад, засуджена за необережне вбивство особа вчиняє один із пенітенціарних злочинів (є організатором чи активним учасником масових заворушень), діяльність такої особи за чинним законодавством, незважаючи на скоєння двох злочинів, не охоплюється множинністю злочинів. Поняття повторності не підпадає під таке поєднання, оскільки вчинені злочини не є тотожними чи однорідними, до сукупності його не можна віднести через судимість за перший злочин, а рецидивом це не можна назвати через те, що ст. 34 КК України складовими частинами рецидиву визнає лише умисні злочини.

Отже, з метою заповнення зазначеної прогалини вважаємо, що у КК України серед переліку обставин, які обтяжують покарання, варто передбачити таку, як «вчинення злочину під час відбування покарання».

Сформульованій пропозиції є пояснення як у закордонній практиці, так і в науці кримінального права.

Зокрема, у Сполучених Штатах Америки – головному форпості гуманного ставлення до прав людини – «покарання за рецидив злочинів може

бути призначено судом із перевищенням максимальних меж санкції удвічі (узагалі ж діє такий підхід: максимальна санкція множить на кількість попередніх судимостей). Така позиція американських суддів є логічною та виправданою: якщо виправити та перевиховати вже «запеклого злодія» неможливо (а вирішальним чинником є не тяжкість злочину, а суспільна небезпека особи), то єдиною досяжною метою покарання буде ізоляція такого злочинця від суспільства» [10, с. 269–270].

Також деякі вчені вважають, що життя і здоров'я засуджених потребує більш ретельного кримінально-правового захисту, ніж той, що існує зараз. Підвищена, порівняно з рештою громадян, «беззахисність» засуджених дала підстави деяким ученим запропонувати ввести підвищену відповідальність за вчинення злочинів як щодо осіб, які відбувають покарання, так і винними у вчиненні таких злочинів. Науковці вважають необхідним визнавати вчинення за обтяжуючих обставин вбивство особою, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, іншої людини, зокрема й засудженого; умисне завдання тяжких тілесних ушкоджень, умисне завдання середньої тяжкості тілесних ушкоджень, катування, насильницькі дії сексуального характеру [11, с. 86].

Щодо посилення кримінальної відповідальності стосовно осіб, які тримаються в установах виконання покарань, ураховуючи підвищену небезпечність особи винного, місця й обстановки вчинення злочину, можна погодитися з висловленими вище думками вчених.

2. Другим компонентом у побудові теоретичної моделі пенітенціарної безпеки, за результатами дослідження, варто вважати більш широку, порівняно з Україною, практику організації в закордонних країнах пенітенціарного процесу на основі принципу диференціації. Даний напрям дає можливість гарантувати пенітенціарну безпеку окремих категорій засуджених.

Так, наприклад, у пенітенціарній системі Англії та Уельсу передбачено створення окремих установ для визначених категорій засуджених (осіб, засуджених до довічного позбавлення волі; осіб, які відбувають покарання за вчинення статевих злочинів).

Варто зазначити, що за критерієм наявності установ виконання покарань для окремих груп засуджених (за кримінально-правовими ознаками) кримінально-виконавча система Англії та Уельсу випереджає вітчизняну щодо реалізації принципу диференціації виконання покарань, пов'язаних із позбавленням волі.

Так, як впливає з аналізу спеціальних досліджень пенітенціарної системи Англії та Уельсу, тюрми категорії «В» (середній рівень безпеки) мають свою спеціалізацію, наприклад, у тюрмі Кінгстон тримаються тільки особи, засуджені до довічного позбавлення волі, у тюрмі Албані – особи, які вчинили статеві злочини [12, с. 110].

Натомість в Україні для засуджених до покарання у виді позбавлення волі на певний строк, які відбувають покарання за різні види злочинів, не передбачено ані створення окремих установ, ані формування окремих відділень соціально-психологічної служби. У свою чергу, засуджені до довічного позбавлення волі, відбуваючи покарання у виправних колоніях, де також відбувають покарання засуджені до позбавлення волі на певний строк, тримаються ізольовано від цієї категорії осіб, згідно з вимогами ч. 3 ст. 92 КВК України [6].

Водночас на порядку денному пенітенціарної науки і практики перебуває питання щодо створення окремих установ виконання покарання у виді довічного позбавлення волі. Ми вважаємо цей напрям перспективним з огляду на особливі кримінально-правові, криминологічні та кримінально-виконавчі ознаки особи засудженого до довічного позбавлення волі в Україні.

Водночас, на нашу думку, алгоритм створення в Україні окремих установ виконання зазначеного виду покарання має передбачати таке:

1) проведення комплексного (кримінально-правового, криминологічного, кримінально-виконавчого, соціологічного, психолого-педагогічного, медико-санітарного, економічного тощо) дослідження довічного позбавлення волі;

2) створення за результатами такого дослідження моделі відповідної установи;

3) запуск пілотного проєкту за цим напрямом із залученням міжнародних експертів;

4) порівняння криминологічних, кримінально-виконавчих, психологічних та інших показників контрольної групи засуджених, які відбувають покарання у спеціальній установі для «довічників», із засудженими, які відбувають цей вид покарання у виправних колоніях відповідних рівнів безпеки згідно зі ст. ст. 11, 18 КВК України [6].

3. Третій компонент, на який варто звернути увагу в контексті гарантування безпеки особи, держави і суспільства загалом, – це модернізація підходів до ізоляції засуджених до найбільш суворих видів покарань.

У контексті проведеного порівняльно-правового дослідження за цим напрямом заслуговує на

увагу той факт, що, відповідно до ч. 3 ст. 13 Закону Федеративної Республіки Німеччина «Про виконання покарання у виді позбавлення волі, а також пов'язаних із ним заходів виправлення і безпеки», засудженим до довічного позбавлення волі може надаватися короткочасний виїзд за межі установи після відбуття ним десяти років покарання (включаючи строк попереднього ув'язнення), або після того, як відповідну особу було переведено до установи відкритого типу. Водночас, згідно із ч. 5 ст. 13, час перебування засудженого поза межами установи зараховується у строк відбування покарання [13, с. 4].

Зазначені підходи визнаються не тільки законодавцями окремих країн, а й на рівні міжнародно визнаних рекомендацій. Зокрема, можливість переведення засуджених до пенітенціарних установ відкритого типу, навіть засуджених до тривалих строків позбавлення волі або довічно, впливає з п. 10 Рекомендації № Rec (2003) 23 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про здійснення виконання покарання у виді довічного ув'язнення та інших тривалих строків ув'язнення адміністраціями місць позбавлення волі», у якому передбачається «поетапне просування ув'язненого тюремною системою – від більш суворих до менш суворих умов тримання, а в ідеалі, на кінцевому етапі, у відкриті умови» [14].

Вищевказані прояви закордонного досвіду і визнана міжнародним співтовариством позиція щодо цього дозволяють стверджувати, що надання засудженим за тяжкі й особливо тяжкі злочини можливості підтримувати соціально корисні зв'язки із суспільством сприяє зниженню в них рівня агресії, що корелює з гарантією безпеки як під час їх перебування в установі виконання покарань, так і після звільнення на етапі інтеграції в соціум [15, с. 234].

4. Четвертий компонент побудови теоретичної моделі пенітенціарної безпеки, на нашу думку, потребує врахування відмінних рис закордонного досвіду в частині реалізації принципу роздільного тримання таких категорій засуджених, як неповнолітні та жінки.

За цим напрямом наведемо низку прикладів із закордонної пенітенціарної практики. Так, у ст. 140 Закону Федеративної Республіки Німеччина «Про виконання покарання у виді позбавлення волі, а також пов'язаних із ним заходів виправлення і безпеки» передбачено роздільне (в окремих установах або ізольованих відділеннях) від інших категорій засуджених тримання осіб, до яких застосовано превентивне ув'язнення

(ч. 1). Обов'язково роздільно тримаються засуджені жінки в установах для жінок або у спеціальних відділеннях і засуджені чоловіки (ч. 2). Водночас ч. 3 ст. 140 передбачає можливість винятку із правил роздільного тримання, встановлених ч. ч. 1 і 2, – це сприяння участі засуджених у заходах виправлення, які проводяться в іншій установі або в іншому відділенні [13, с. 32].

В Англії та Уельсі Закон «Про тюрми» дозволяє створювати в межах однієї установи ізольовані сектори для чоловіків і жінок, засуджених до позбавлення волі (ст. 15 Закону) [16, с. 6]. Зазначений підхід законодавця Англії та Уельсу дослідники відповідного закордонного досвіду пояснюють тим, що «таке розміщення засуджених жінок, чисельність яких незначна порівняно із чоловіками, дає можливість значною мірою наблизитися до вирішення завдання їх тримання поблизу місця проживання сім'ї або близьких, що сприяє таким збереженню соціальних зв'язків» [17, с. 289].

Окрім того, на відміну від положень кримінально-виконавчого законодавства України, відповідно до ст. 3 гл. 2 Закону Швеції «Про позбавлення волі», наводиться загальне правило роздільного тримання неповнолітніх і дорослих та визначаються винятки з нього. Так, у ст. 3 зазначається, що засуджений віком до 18 років не може бути розміщений спільно із засудженими старше 18 років, окрім випадків, коли це відповідає його виправленню [18, с. 2].

Зазначимо, що кримінально-виконавче законодавство України жодних винятків із правил роздільного тримання засуджених до позбавлення

волі у виправних і виховних колоніях, закріплених у ст. 92 КВК, не передбачає.

Даний (четвертий) напрям, на нашу думку, є найбільш дискусійним із вищенаведених, принаймні для розуміння його на пострадянському просторі, де тривалий час суворість дотримання принципу роздільного тримання засуджених до позбавлення волі була наріжним каменем у процесі гарантування пенітенціарної безпеки [15, с. 235].

5. П'ятим компонентом теоретичної моделі побудови пенітенціарної безпеки ми вбачаємо поступове впровадження у практику виконання покарань, пов'язаних із позбавленням волі, в Україні таких прогресивних інститутів пенітенціарних систем закордонних країн, як одиночне тримання засуджених у нічний час і створення поліфункціональних (універсальних) установ виконання покарань.

Зауважимо, що окремі із зазначених пропозицій сформульовано нами на рівні доктрини пенітенціарного права України [19; 20], а також в інших наукових роботах [21; 22].

Висновки. Сформульована в цій публікації теоретична модель побудови системи пенітенціарної безпеки в Україні з урахуванням закордонного досвіду включає низку компонентів, послідовна реалізація яких дозволить не тільки наблизити порядок і умови виконання та відбування покарань до міжнародних стандартів, а й забезпечити баланс інтересів засуджених, пенітенціарного персоналу, держави і суспільства загалом, безпека яких є єдиним інституціональним комплексом, що виникає у зв'язку з реалізацією різних стадій кримінально-виконавчого процесу.

Список літератури:

1. Загальна характеристика Державної кримінально-виконавчої служби України. URL: <https://kvs.gov.ua/2020/harakteristika/01.02.2020.pdf> (дата звернення: 12.05.2020).
2. Галузин А.Ф. Теория и практика пенитенциарной безопасности личности, общества, государства. Москва : Бриз, 2012. 224 с.
3. Громов М.А. Обеспечение безопасности работников исправительно-трудовых учреждений при исполнении наказания в виде лишения свободы (правовые и организационные вопросы) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Москва, 1990. 21 с.
4. Казак Б.Б. Уголовно-исполнительная система в механизме обеспечения внутренней безопасности общества (теоретические и организационно-правовые аспекты) : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.13. Москва, 2001. 728 с.
5. Колб І.О. Забезпечення особистої безпеки засуджених у виправних колоніях України : монографія. Київ : НАВС, 2014. 292 с.
6. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11 липня 2003 р. № 1129–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № № 3–4. Ст. 21.
7. Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 654-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/654-2017-%D1%80> (дата звернення: 12.05.2020).
8. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № № 25–26. Ст. 131.

9. Копотун І.М. Запобігання злочинам, що призводять до надзвичайних ситуацій у виправних колоніях : монографія. Київ : ПП «Золоті ворота», 2013. 472 с.
10. Савченко А.В. Кримінальне законодавство України та федеральне кримінальне законодавство Сполучених Штатів Америки: комплексне порівняльно-правове дослідження : монографія. Київ : КНТ, 2007. 594 с.
11. Сундуров Ф.Р., Бакулина Л.В. Лишение свободы и права осужденных в России. Тольятти : Изд-во ТолПИ, 2000. 258 с.
12. Андреященко Р.А. Пенитенциарная система Англии и Уэльса в XVI–XX вв.: историко-юридическое исследование : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Екатеринбург, 2006. 180 с.
13. Act concerning the execution of prison sentences and measures of rehabilitation and prevention involving deprivation of liberty (Prison Act). 45 p. URL: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stvollzg/englisch_stvollzg.pdf (дата звернення: 12.05.2020).
14. Об осуществлении исполнения наказания в виде пожизненного заключения и других длительных сроков заключения администрациями мест лишения свободы : Рекомендация № Rec (2003) 23 Комитета министров Совета Европы государствам-членам от 9 октября 2003 г. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_848 (дата обращения: 12.05.2020).
15. Пузырёв М.С. Зарубежные подходы к определению пенитенциарной безопасности. *Инновационное развитие экономики и права в контексте формирования национальной безопасности* : сборник материалов II Международной научно-практической конференции, Барановичи, 14–15 марта 2019 г. Барановичи : БарГУ, 2019. С. 233–235.
16. Prison Act 1952. 32 p. URL: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1952/52/pdfs/ukpga_19520052_en.pdf (дата звернення: 12.05.2020).
17. Маруков А.Ф. Тюремная политика Англии и Уэльса: историко-правовое исследование : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.01. Санкт-Петербург, 2001. 308 с.
18. Act on Imprisonment (Swedish Code of Statutes 2010:610). 17 p. URL: https://www.kriminalvarden.se/globalassets/om_oss/lagar/fangelselagen-engelska.pdf (дата звернення: 12.05.2020).
19. Трансформація кримінально-виконавчого законодавства України (пенітенціарна доктрина) / І.Г. Богатирьов та ін. Київ : ВД «Дакор», 2014. 156 с.
20. Богатирьов І.Г., Пузырьов М.С., Шкута О.О. Доктрина пенітенціарного права України : монографія. Київ : ВД «Дакор», 2017. 236 с.
21. Пузырьов М.С. Порівняльний аналіз виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк в Україні та зарубіжних країнах : монографія. Київ : ВД «Дакор», 2018. 514 с.
22. Пузырьов М.С. Виконання покарання у виді позбавлення волі на певний строк у зарубіжних країнах: порівняльно-правове дослідження : дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.08. Ірпінь, 2018. 498 с.

Puzyrov M.S., Sokorynskyi Yu.V. THEORETICAL MODEL FOR CONSTRUCTING PENITENTIARY SECURITY IN UKRAINE TAKING INTO ACCOUNT FOREIGN EXPERIENCE

The article emphasizes that the penitentiary system, which consists of a set of penitentiary bodies and institutions, is one of the social systems in which the relationship between the categories “danger” and “security” is most clearly manifested. According to the results of the study a theoretical model for constructing penitentiary security in Ukraine taking into account foreign experience is proposed. In particular, the author proposes such components: 1) provision of adequate criminal and law protection for penitentiary system interests, within which it is proposed to add the list of circumstances that aggravate punishment (Part 1 of Article 67 of the Criminal Code of Ukraine) by such as “committing a crime while serving a punishment”; 2) organization of the penitentiary process on the basis of a wider application of the principle of differentiation, including the creation of separate penitentiary institutions for life sentenced; 3) modernization of the approaches to the isolation of convicts to the most severe types of punishment, such as those sentenced to long terms of imprisonment or life imprisonment; 4) consideration of the distinctive features of foreign experience in the implementation of the principle of separation for certain categories of convicts (including juveniles and women); 5) gradual introduction of such progressive institutes of foreign penitentiary systems as solitary confinement of prisoners at night and creation of multifunctional (universal) penal institutions into Ukrainian penitentiary practice. It is concluded that the consistent implementation of these components will not only bring the order and conditions of execution and serving punishments in accordance with international standards, but also ensure the balance of interests of convicts, penitentiary staff, the state and society as a whole, security of which is the unified institutional complex in connection with the implementation of various stages of the criminal and executive process.

Key words: *theoretical model, penitentiary security, foreign experience, convicts, penitentiary personnel.*